

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра ДПД та українознавства

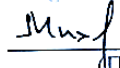
Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Українознавчі студії
(вибірковий)

Спеціальність	За всіма спеціальностями
Освітня програма	Реалізується в межах усіх освітніх програм
Рівень вищої освіти	бакалавр

Розробник: Людмила РОЖКОВА к.іст.наук, доцент
(підпис) (прізвище, по батьку) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні <u>кафедри ДІД та українознавства</u> (назва кафедри)	протокол від <u>11.05.26</u> № <u>12</u>	
	Завідувач кафедри	<u></u> (підпис) <u>Світлана ШЕСТАКОВА</u> (прізвище, ініціали)

Голова ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
№ 6 від 18.06.2026 р.

 Маргарита ЛИШЕНКО
Рецензія на робочу програму (додається) надана:
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

 (Марія Гарман)
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 19.06 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

	Назва ОК	Українознавчі студії			
	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра ДПД та українознавства			
	Статус ОК	Вибірковий			
	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Усі спеціальності			
	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)				
	Рівень НРК	6 рівень			
	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається протягом третього, четвертого семестрів (другий курс) та п'ятого, шостого семестрів (третій курс)			
	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів (150 годин)			
	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	
	1 семестр	30	30	-	90
	Мова навчання	українська			
	Викладач/Координатор освітнього компонента	Рожкова Людмила Іванівна, кандидат історичних наук, доцент			
11.1	Контактна інформація	Ел. адреса: aluda -6619@ukr.net			
	Загальний опис освітнього компонента	Умови сучасного глобалізованого світу, що характеризується швидкими соціокультурними трансформаціями, інформаційною відкритістю та активними міжкультурними взаємодіями, вимагають формування в українців якісно нових уявлень як про самих себе, так і про оточуючий світ. У цьому контексті особливого значення набуває усвідомлення власної національної ідентичності, духовних цінностей та історичного досвіду українського народу як основи для гармонійного розвитку особистості й суспільства загалом. Українознавство є системною, інтегративною наукою, що вивчає український етнос в Україні та за її межами у часі й просторі, його взаємозв'язки з іншими народами.			

Мета освітнього компонента	Грунтовне вивчення походження українського народу, особливостей історико-етнографічних регіонів, основних етапів формування української нації, галузі традиційної матеріальної та духовної культури, ментальності, що визначають український народ як окремий самобутній етнос.
Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на дисциплінах «Історично- філософські студії», «Українська мова та академічне письмо» тощо
Політика академічної доброчесності	Під час виконання практичних робіт, написання модульних, атестаційних, залікових та екзаменаційних робіт студент обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності. За порушення правил академічної доброчесності здобувачі освіти притягуються до такої академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо) .
Ключові слова	Українознавство, Україна, етнос, мова, нація, держава, традиційна культура, побут, ремесла, житло, символіка, народні свята, обряди, релігія, громада, етнографія, регіони України, повсякденне життя, діаспора

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹			Як оцінюється РНД
ДРН 1. ДРН 1 Визначати основні поняття курсу; характеризувати етапи етногенезу українського народу, основні політичні, економічні, соціальні, психологічні умови його формування				Доповідь, обговорення, опитування, тестування (тест множинного вибору)
ДРН 2. Знати і регіональні особливості матеріальної та духовної культури українців, історико - етнографічне районування України				Підготовка мультимедійних презентацій, обговорення, опитування, тестування (тест множинного вибору)
ДРН 3. Сформувати уявлення про здобутки матеріальної та духовної культури; специфіку сучасних еміграційних і демографічних процесів в Україні. Поділяти національні цінності власного народу та толерантно ставитися до етнічної, релігійної та культурної різноманітності				Підготовка реферату, доповіді з мультимедійною презентацією.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу		Рекомен дована літерату ра ²		
	Аудиторна робота	Самостій на робота			
Осінній семестр					
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Українознавство як системна наука. План 1. Українознавство як система фундаментальних знань про український народ 2. Самобутня культура давніх слов'ян	2	2		6	3,4,6, 8,9, 16
Тема 2 Історія, етапи розвитку, історіографія українознавства. Особливості формування української нації. Середньовіччя та Новий час. План 1 Джерела доби Київської Русі. 2 Другий етап. Пізнавальне значення відомостей про українську культуру і побут які містяться у творах письменників XVI - поч. XVIII ст.. (І.Вишенський, К.Зінов'єв,). 3 Доба Гетьманщини. 4 Третій етап. Формування центрів розвитку етнографії у XIX. (Т.Шевченко, П.Куліш, М.Костомаров, М.Драгоманов.)	4	4		10	2, 4, 3, 7, 8, 13, 14
Тема 3. Історія, етапи розвитку, історіографія українознавства. Особливості формування української нації. Новітній час. План 1 Четвертий етап. Формування центрів розвитку етнографії на Україні. Внесок у розвиток народознавства І. Франка, Л. Українки, М. Коцюбинського П. Грабовського. 2 Утвердження народознавства в 20-х 30-х рр. XX ст. 3 П'ятий етап. 90 - роки XX ст. Розбудова української суверенної держави і впровадження українознавства в наукову систему, в систему освіти, культури, державного управління.	4	4		10	2, 4, 3, 7, 8, 19, 20
Тема 4. Етнографічне районування України. Заселення та устрій Слобідської України. План 1. Слобідська Україна її заселення 2. Соціальний устрій та народне господарство 3. Відносини Слобідської України і Гетьманщини	4	4		12	3, 7, 8, 21, 23, 24, 26

Тема 5. Традиційна господарська діяльність українців План 1. Основні види господарської діяльності. 2. Допоміжні галузі господарства.	2	2		6	3, 5, 7, 8, 10, 30, 31, 32
Тема 6. Матеріальна культура та традиційний побут. План 1. Основні типи традиційних поселень 2. Характерні особливості поселень етнографічних регіонів 3. Інтере'р української хати	2	2		10	3, 5, 7, 8, 10, 27, 31, 33
Тема 7. Традиційний український одяг. План 1. Загальні відомості про одяг. 2. Регіональні риси традиційного вбрання українців XIX - початку XX ст.	4	4		12	1, 13, 5, 7, 8, 10, 27, 29, 31
Тема 8. Духовна культура українців. (Заняття 1) План 1. Передхристиянські вірування наших предків 2. Календарна та родинна обрядовість українців 3. Народна медицина	4	4		12	1, 13, 5, 7, 8, 10, 27, 34
Тема 9. Духовна культура українців. (Заняття 2) План 1. Основні ознаки фольклору 2. Жанровий склад українського фольклору 3. Християнізація духовного життя українського народу	4	4		12	1, 13, 5, 7, 8, 10, 19, 29, 36, 37
Всього	30	30		90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Визначати основні поняття курсу; характеризувати етапи етногенезу українського народу, основні політичні, економічні, соціальні, психологічні умови його формування	Проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем. Проведення опитування, тестування. Консультації. Модерування дискусії за результатами доповідей	20	- Підготовка до доповіді, обговорення, опитування, тестування (тест множинного вибору)	26
ДРН 2. Проводити переговори, наради, збори, мітинги, дискусії, зустрічі, офіційні прийоми, застосовуючи знання етики ділового	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем - проведення дискусії.	8	- Підготовка - мультимедійних презентацій, обговорення, опитування, тестування (тест	12

спілкування та взаємовідносин.			множинного вибору)	
ДРН 3. Використовувати основні засоби впливу на співрозмовника у процесі ділового спілкування Виконувати професійні функції з урахуванням вимог етики ділового спілкування, корпоративної етики.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем - проведення кейс-методів.	32	- додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка реферату, - виголошення з мультимедійною презентацією.	52
Всього годин		60		90

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1 Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Виступи з доповідями.	15 балів	До 4-го тижня
2.	Доповіді з мультимедійними презентаціями	15 балів	До 9-го тижня
2.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	20 балів	До 9-го тижня
2.	Дискусія.	15 балів	До 9-го тижня
5.	Підготовка реферату.	15 балів	До 13-го тижня
6.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	20 балів	До 15-го тижня
	Всього	100 балів	

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Виступи з доповідями	0-3 бали	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Студент не підготував доповіді, не брав участі обговоренні. дискусії	Студент не розкрив тему доповіді, не аргументує свою позицію, не відповів на додаткові питання, не виявив активності при обговоренні. дискусії	Студент розкрив тему частково, недостатньо переконливо аргументує свою позицію не відповів на окремі додаткові питання, брав участь обговореннях, дискусіях	Студент повністю розкрив тему доповіді, переконливо аргументує свою позицію відповів на додаткові питання, брав активну участь обговореннях, дискусіях
Доповіді з	0 балів	1-6 бали	7-12 балів	13-15 балів

мультимедійними презентаціями	Студент не підготував презентацію	Презентація недостатньо унаочнює зміст повідомлення	Презентація унаочнює зміст повідомлення, виконана з дотриманням вимог.	Виступ з повідомленням доповнюється презентацією, виконаною відповідно до вимог
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	0-5 балів	6-10 балів	11-15 балів	16-20 балів
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Дискусія	0-3 бали	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Студент не брав участі у дискусії	Студент брав пасивну участь у дискусії	Студент брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Студент брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми
	0-3 бали	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
Підготовка реферату	Робота не виконана або текст не відповідає темі, оформлений без дотримання вимог.	Реферат розкриває тему фрагментарно, оформленні є помилки, у виступі на занятті розкрито частково, бракує висновків	Тему розкрито у цілому, викладі матеріалу та оформленні роботи, окремі помилки. Виступ на занятті доповнюється презентацією та відповідями на додаткові питання	Реферат відповідає усім вимогам. Під час виступу студент переконливо аргументує свою позицію, вільно відповідає на додаткові питання.
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	0-5 балів	6-10 балів	11-15 балів	16-20 балів
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест

5.2 Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Експрес-опитування після вивчення кожної теми	після завершення вивчення теми
2	Проходження модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	7, 15 тижні
3	Усний зворотний зв'язок від викладача під час занять	протягом занять
4	Самооцінювання	1-2-й, 3-6-й, 8-й, 10-12-й, 14-й тижень
5	Взаємооцінювання за результатами реферату	13-й тижень

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Методичне забезпечення

1. Рожкова Л.І., Кузьменко Н.М.. Українознавчі студії. Конспект лекцій для студентів 2, 3, 4 курсу денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей. Суми, 2022. 80 с.
2. Рожкова Л.І., Кузьменко Н.М.. Українознавчі студії. Навчально-методичний посібник для семінарських занять завдання і рекомендації для самостійної роботи, термінологічний словник. для студентів 2, 3,4 курсу денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей. Суми, 2022. 51 с.

6.2 Основні джерела

1. Котляр М. Ф., Кульчицький С. В. Українознавство : підручник . Київ : Знання, 2023. 512 с.
2. 2Українознавство : підручник. За ред. В. Г. Кременя. Київ : Знання, 2023. 512 с.
3. Каденюк, О. С. Історія та культура України в ілюстраціях [Ел ресурс] : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти.- Кам'янець-Подільський, 2023.

6.3. Інші джерела

4. Смолій В. А., Яковенко Н. М. Нарис історії України : навч. посіб. Київ : Либідь, 2022. 592 с.
5. Субтельний О. Україна : історія. Київ : Либідь, 2022. 736 с.
6. Толочко П. П. Давня історія України. Київ : Академперіодика, 2022. 480 с.
7. Залізник Л. Л. Походження українців : історико-етнологічні аспекти. Київ : Темпора, 2023. 400 с.
8. Культурологія : підручник. За ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 640 с.
9. Яковенко Н. М. Вступ до історії України. Київ : Критика, 2023. 376 с.
10. Яковенко Н. М. Нарис історії України. Київ : Критика, 2023. 592 с.
11. Смолій В. А. Історія України : навч. посіб. Київ : Наукова думка, 2022. 512 с.
12. Плохій С. М. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності. Київ : Клуб сімейного дозвілля, 2022. 496
13. Літописи України : збірник. Упоряд. О. Бовгиря. Київ : Темпора, 2022. 480 с.
14. Історія Русів. Київ : Дніпро, 2022. 336 с.
15. Микола Костомаров. Книга буття українського народу. Київ : Либідь, 2022. 256 с.
16. Енциклопедія історії України . Редкол. В. А. Смолій. Київ : Наукова думка, 2021–2024.
17. Українознавство в системі освіти і науки України : колективна монографія. За ред. П. Кононенка. Київ : Міленіум, 2022. 360 с.
18. Киридон А. М. Історія України : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 544 с.
19. Михайло Коцюбинський. Тіні забутих предків та інші твори. Київ : Фоліо, 2022. 320 с.
20. Рафальський О. О. Українська нація : формування та розвиток. Київ : Парламентське видавництво, 2023. 480 с.
21. Слобожанщина: історико-культурний простір: сучасні дослідження. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2025. 360 с.
22. Смешко І. С. Нариси з історії України. Київ : Саміт-Книга, 2023. 360 с.
23. Історія Слобідської України : нові дослідження та інтерпретації. За ред. В. В. Кравченка. Харків : Фоліо, 2024. 350 с.
24. Слобідська Україна в контексті українського державотворення : колективна монографія. Київ : НАН України, 2024. 380 с.
25. Актуальні проблеми українознавства: зб. наук. праць. Київ: НДІ українознавства, 2024. Вип. 3(92).
26. Етнографія українців. За ред. С. П. Павлюка. Київ : Либідь, 2022. 624 с.

27. Традиційна культура українців. За ред. Г. Скрипник. Київ : НАН України, 2022. 560 с.
28. Скрипник Г. А. Етнокультура українців : сучасні дослідження. Київ : НАН України, 2023. 400 с.
29. Історія української культури : у 5 т. Редкол. Б. Є. Патон. Київ : Наукова думка, 2022–2024.
30. Кульчицький С. В. Соціально-економічна історія України . Київ : Альтернативи, 2022. 368 с.
31. Матеріальна культура українців : новітні дослідження : колективна монографія. Київ : Інститут народознавства НАН України, 2024. 380 с.
32. Традиційне господарство українців: сучасні інтерпретації : зб. наук. праць. Київ: НДІ українознавства, 2023. 340 с
33. Верменич Я. В. Регіональна історія України. Київ : Інститут історії України НАН України, 2023. 420 с.
34. Погорілий В. М. Українське село: історія та етнокультурні особливості. Київ : Наукова думка, 2022. 350 с.
35. Українські народні звичаї та обряди : сучасні дослідження. Колективна монографія. Київ : Інститут українознавства, 2023. 320 с.
36. Павлюк С. П. Український фольклор : сучасні дослідження. Київ : Либідь, 2022. 400 с.
37. Рожкова Л.І. Життєві стратегії українських жінок – оstarбайтерок та біженок (за матеріалами спогадів) // Зб. наук. праць «Сіверщина в історії України», вип.№15, Глухів – Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2022.С. 122-130
38. Рожкова Л.І. «Великодній привіт з Німеччини»:промовляння та умовчання у листах оstarбайтерів// Зб. наук. праць «Сіверщина в історії України», вип.№15, Глухів – Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2023.
39. Рожкова Л. «Великодній привіт з Німеччини»: промовляння та умовчання у листах оstarбайтерів із Сумщини/ Сіверянський літопис, 2024.- №4. С.104-114 <https://sl-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/485>
40. Рожкова Л.І., Кузьменко Н.М. Оstarбайтерки з України в умовах «надзвичайного повсякдення» (за матеріалами мемуарних джерел)// Сіверянський літопис, 2023.- №2, с. 13-20.
41. Рожкова Л.І (у співавторстві) «Українська муза не змовкала навіть під гуркотом гармат» . Добровольці на захисті української держави:історія та сучасність. IV Всеукраїнська наукова конференція 14 березня 2025 р. Зб. тез доповідей. Львів. НАСВ, 2025. С.96-99. <https://asv.mil.gov.ua/sites/default/files/2025-03/zbirnyk-dobrovoltsi-2025.pdf>

6.4 Інтернет-ресурси

Електронна бібліотека «Культура України» [Електронний ресурс] / Нац. парлам. б-ка України. – URL: <http://elib.nplu.org/>

Етнологія - і не тільки! Студія «Ми» [Електронний ресурс]. – URL: <http://my.etnoua.info/>

Oseredok. Ukrainian Cultural and Educational Centre [Електронний ресурс]. – URL: <http://oseredok.ca/>